

Hovedgård

Helhedsplan for Hovedgård

HØRSENS KOMMUNE
TEKNIK OG MILJØ

Horsens Kommunes Vision

Byrådet har vedtaget en række visioner for kommunens indsats på forskellige områder. Det er ikke alle punkterne, der er relevante for denne plan, men følgende er, og er noget af grundlaget for helhedsplanen:

Horsens - oplevelser i mange farver

- Vi er et levende samfund med høj puls og satser på spændende og kreative bymiljøer af høj arkitektonisk kvalitet samt et attraktivt handelsliv.
- Vi har sunde, fysisk aktive borgere og byrum og natur, der indbyder til fysisk aktivitet.
- Vi er "superliga" i flere idrætsgrene – i såvel bredde som elite.

Horsens - et dynamisk og kreativt kraftcenter

- Vi skaber optimale muligheder for bosætning, vækst og dynamik.
- Vi er ildsjæle, og sammen gør vi det umulige muligt. Vi løfter i flok.
- Vi har en aktiv miljøpolitik baseret på bæredygtighed og med fokus på kommunens natur og rekreative områder.

Horsens - en moderne velfærdskommune

- Vi har en høj kvalitet i vores service til borgerne – fra børnepasning til uddannelse og ældreomsorg.
- Vi skaber resultater - og vores styrke er helhed, respekt, resultat og kvalitet. Vi understøtter innovation og udvikling.
- Vi har plads til udfoldelse, og skaber rum for høj livskvalitet og sundhed for alle borgere. Vi har et betydeligt socialt engagement, samtidig med at vi forventer, at alle bidrager aktivt.
- Vi bygger vores kommunale indsats på et tæt samspil med borgere, lokale ildsjæle, organisationer, foreninger og erhvervsliv

Visionen kan ses i sin helhed på Horsens Kommunes hjemmeside: www.horsenskom.dk/Politik/

Bosætningsstrategi

Byrådet har vedtaget Bosætningsstrategi 2011-13. Strategiens mål er at øge den i forvejen store tilvækst, der er af tilflyttere til Horsens Kommune. Strategien beskriver en række pejlemærker med tilhørende indsatsområder. En del af pejlemærkerne er særlig rettet mod markedsføring i forhold til mulige tilflyttere eller andre emner, som ikke har betydning for denne plan, men følgende er indarbejdet i helhedsplanen:

Differentieret udbud af boliger

- Der skal sikres en forskellighed i udbuddet af boliggrunde mht. geografi, attraktion, størrelser, og anvendelse. Ved siden af de traditionelle parcelhusgrunde, skal der arbejdes for at tilvejebringe særligt attraktive områder, tætte villaområder, naturudstykningsgrunde, flere jordbrugsparceller i udvalgte landsbyer og områder til eksperimenterende boformer.
- Der skal arbejdes for en bredere vifte af boligmuligheder i de enkelte byområder, så der kan skabes cirkulation i boligmassen og i højere grad gøre det muligt at leve i det samme lokalområde i forskellige livsfaser- og situationer.
- Identiteten i de enkelte byer og byområder skal styrkes for at højne deres attraktionsværdi og øge beboernes tilhørsforhold til stedet.
- Naturherlighederne og tilgængeligheden til dem skal forbedres, udbygges og kobles sammen, så så både de enkelte byområders attraktionsværdi og befolkningens sundhedstilstand øges.

Bosætningsstrategien kan ses i sin helhed på Horsens Kommunes hjemmeside: www.horsenskom.dk/Politik/PlanerPolitikkerOgStrategier/

Indholdsfortegnelse

Horsens Kommunes Vision	2
Bosætningsstrategi	2
Indledning	
Baggrund for planen	5
Planens formål	5
Kommuneplan 2009, indsendte forslag	5
Hovedgård Lokalråd	5
Byens rolle i kommunen	5
Mål og udfordringer	7
Mål	7
Udfordringer og initiativer	7
Befolkning, offentlig og privat service, kulturelle tilbud	9
Befolkning og offentlig service	9
Kultur, Sport og fritid	10
Erhvervsliv	12
Detailhandel	12
Byen	15
Hovedgård og omegns historie	15
Kulturmiljøet i Hovedgård	17
Byrum og bevaringsinteresser	18
Trafik	22
Det grønne	29
Skove og rekreative stier	29
Private initiativer	30
Byens afgrænsning	30
Byudvikling	33
Befolkning og byudvikling	33
Grundvand	33
Eksisterende byudviklingsområder	34
Omdannelsesområder	34
Helhedsplanens byvækstområde	35
Varmedforsyning	36
Sundhedskonsekvensredegørelse	38

Hovedgård Station

Indledning

Baggrund for planen

I Kommuneplan 2009 er det bestemt, at der skal udarbejdes helhedsplaner for følgende mellembyer: Hovedgård, Gedved, Søvind, Østbirk og Nim. Et særligt fokusområde for planerne er at fastlægge langsigtede byudviklingsmuligheder.

Forslaget til helhedsplanen for Hovedgård har været diskuteret med Hovedgård Lokalråd, som har bidraget med oplysninger, synspunkter og forbedringsforslag, ligesom der har været afholdt borgermøde i biblioteket.

Planens formål

En helhedsplan er en uformel plan og er som sådan ikke juridisk bindende. Planen er udarbejdet for at danne et overblik over forskellige potentialer og problemstillinger i byen og skal fungere som rettesnor for kommende initiativer, projekter og kommune- og lokalplanlægning.

Planen beskriver eksisterende forhold i byen: privat og offentlig service, fritidstilbud, trafikale forhold, bevaringsinteresser, rekreative forhold, byudvikling m.v. Under de forskellige emner er formuleret eventuelle problemstillinger og hvilke forbedringer/initiativer, der kan foretages og/eller indarbejdes i fremtidige planer og projekter.

Det er planens formål, at

- indarbejde hensigterne i "Vision for Horsens Kommune" og "Bosætningsstrategi 2011-2013"
- skabe et overordnet billede af de eksisterende forhold i Hovedgård med hensyn til trafik, bosætning, rekreative tilbud, offentlig og privat service samt bevaringsinteresser
- formulere retningslinjer for en ønsket fremtidig udvikling
- belyse mulighederne for byudvikling og byomdannelse.

Kommuneplan 2009 - indsendte forslag

I forbindelse med høringen af Kommuneplan 2009 blev der indsendt 2 indlæg med bemærkninger og forslag, der drejede sig specifikt om Hovedgård.

Det ene indlæg drejede sig om udtagelse af et areal der var foreslået udlagt til byvækst øst for banen.

Det andet indlæg drejede sig om skoleforhold i området Hovedgård og Gedved, om skoledistriktsgrænser der ønskedes ændret, om etablering af sikre skoleveje, om trafiksikkerhed for cyklister og om kritik af høringsprocessen med meget lang høringsperiode og alt for kort tid til behandling af borgernes forslag.

Hovedgård Lokalråd

Hovedgård Lokalråd har været aktive medspillere i udarbejdelsen af Helhedsplanen. Horsens Kommune har haft flere møder med repræsentanter for lokalrådet, hvor forskellige udfordringer og muligheder blev diskuteret. Der har også været afholdt borgermøde på biblioteket i Hovedgård i oktober 2012 som led i det indledende arbejde. Også her deltog Horsens Kommune.

Forslagene fra kommuneplanprocessen og Lokalrådet er på forskellig måde indarbejdet i denne plan i det omfang det er fundet muligt, og kan genfindes under de relevante afsnit.

Byens rolle i kommunen

I kommuneplan for Horsens 2009 opdeles byerne i 3 hovedkategorier:

- Horsens og Brædstrup, der er kommunens hovedbyer og center for bosætning, detailhandel, erhvervsudvikling, kulturudbud samt privat og offentlig service
- Mellembyerne, som Hovedgård, er primært bosætningsbyer med skole-, børnepasnings-, og fritidstilbud samt mulighed for butikker til lokal forsyning
- Landsbyerne, der primært er bosætningsbyer, og hvor der kun kan ske nyt boligbyggeri i begrænset omfang.

Mål og udfordringer

Mål

Udfordringer og Initiativer

At der sker en løbende udbygning af byen	Udfordringen omkring grundvandsbeskyttelse skal imødegås. Der skal overbevises om nødvendigheden og hensigtsmæssigheden af en bæredygtig boligudbygning i Hovedgård, så bl.a. skole og børneinstitutioner kan bevares med et rimelig konstant børnetal.
At der arbejdes for en bred vifte af boligmuligheder	Der skal udlægges attraktive byggegrunde og andre attraktive muligheder for nye boliger, ikke kun for børnefamilier, men også også for enlige, par med og uden børn samt ældre, så der fortsat vil være en balanceret befolkningssammensætning i byen og det dermed bliver muligt at leve i lokalområdet i forskellige livsfaser- og situationer.
At lokal handel og erhverv bevares og udbygges	Butiksdød og internethandel presser de fysiske butikker. Et lokal handels- og erhvervsliv er mere bæredygtigt og skaber et dagligt liv i byen. Horsens Kommune vil arbejde aktivt for at sikre optimale muligheder for at fastholde et lokalt butiksudbud, da det har betydning for et bysamfund, at alle, også de der ikke har bil, har let adgang til indkøb. Der er gode muligheder for etablering af erhverv i Hovedgård. Horsens Kommune vil aktivt understøtte det lokale erhvervsliv og gennem byvækst sørge for et bredere kundeunderlag.
At det aktive kultur- og fritidsliv udvikles og udbygges	Ud fra den givne økonomi vil Horsens Kommune arbejde på, så vidt muligt, at fastholde og udbygge, kultur- og fritidslivet, bl.a. gennem lokalt engagement. Ved byvækst bør der reserveres arealer til nye anlæg, der primært søges etableret i nærheden af hinanden.
At tilgængeligheden til naturherlighederne forbedres	Ud fra en samlet plan vil Horsens Kommune arbejde på en trinvis realisering af nye rekreative stier og områder, særligt i forbindelse med byvækst og byomdannelse.
At der genetableres togstop i Hovedgård	Kapacitetsproblemer på den østjyske længdestrækning er en udfordring for genåbning af Hovedgård Station. Horsens Kommune vil fortsat arbejde aktivt på at stationen kan genåbne.
At Coldingvej forlænges frem til Ørridslevvej	En fuld udbygning af helhedsplanens byvækstområde forudsætter en forlængelse af Coldingvej

Befolkning, offentlig og privat service, kulturelle tilbud

Befolkning og offentlig service

Fra 2006 til 2012 steg befolkningstallet i Hovedgård byområde ifølge Danmarks statistik med hele 495 personer fra 1.667 indbyggere til 2.162 indbyggere. På nedenstående diagram (fig. 1) kan man se, hvordan befolkningsvæksten, efter en kraftig stigning i årene 2006-2009, er fladet ud i de efterfølgende år. Dette skyldes såvel den økonomiske krise, som det faktum, at der p.t. næsten ikke er ledige parcelhusgrunde i Hovedgård by.

Diagrammet på side 10 (fig. 2) viser den forventede befolkningsudvikling udvikling frem til 2021 i Hovedgård (skoledistrikt). Tal fra 2011 er faktiske tal. Der forventes således en stigning i befolkningen på knap 300 personer, svarende til ca. 7,8 %. Langt hovedparten af disse vil reelt bosætte sig i Hovedgård by.

Selv om befolkningen som helhed forventes at stige vil der være visse forskydninger indenfor de forskel-

lige aldersgrupper. Der forventes således et fald i aldersgruppen 0-5 årige og en stigning i aldersgrupperne 6-16, 25-64 og 65-90+, hvor sidstnævnte forventes at stige mest. Aldersgruppen 17-24 er stort set status quo.

Den forventede befolkningssammensætning kan sige noget om det fremtidige behov for fritidstilbud, institutioner, hvilke typer boliger, der vil være behov for mv. I afsnittet om byudvikling beskrives befolkningsudviklingen nærmere.

Institutioner og skole

I Hovedgård og omegn er der både privat og offentligt dagplejetilbud. I byen er der 3 kommunale daginstitutioner, Vildrosen, der er normeret til 95 børnehavebørn og 15 vuggestuebørn, Oasen, der er normeret til 60 børnehavebørn og Naturbørnehaven, der er normeret til 50 børnehavebørn. Organisatorisk er daginstitutionerne samlet under Daginstitution Hovedgård sammen med børnehaven Kometen i Tvingstrup.

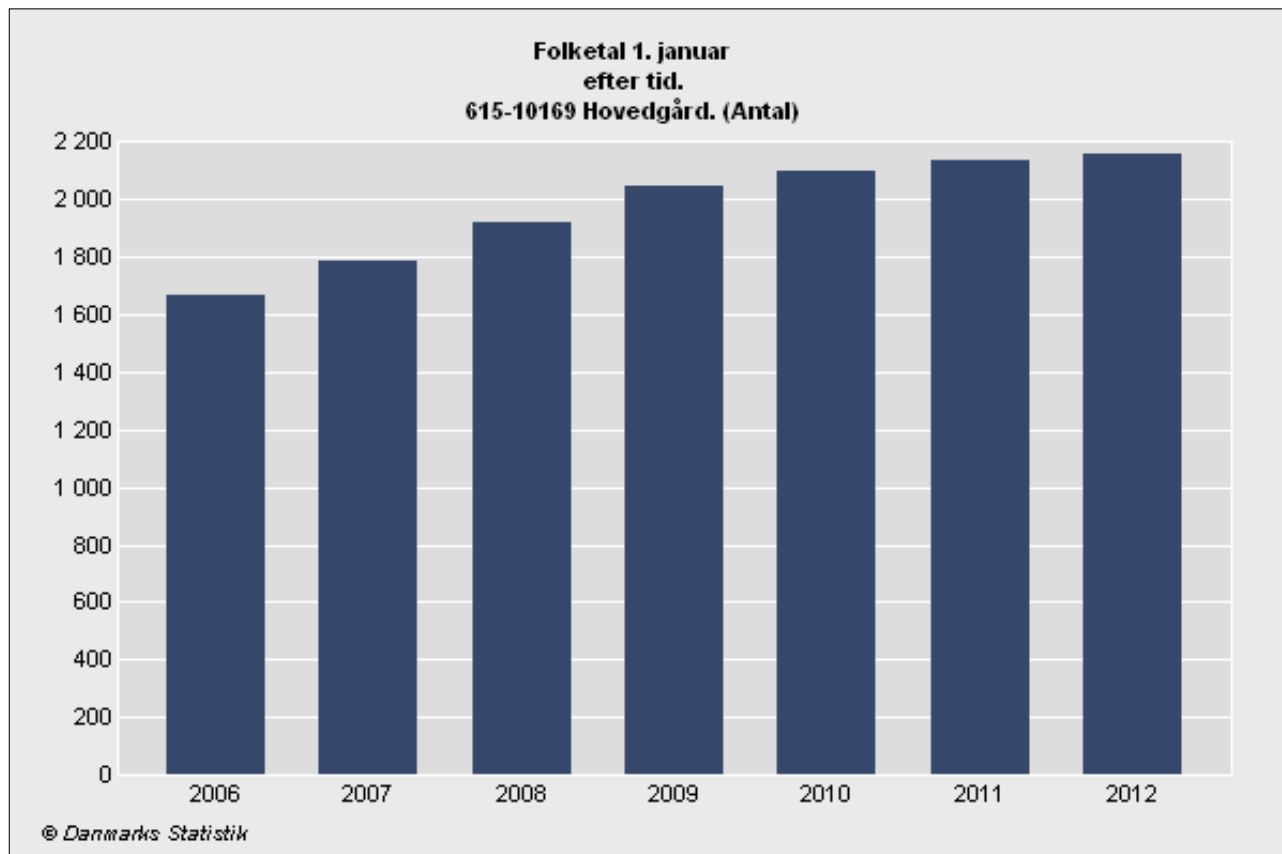

Fig. 1. Befolkningsudviklingen pr. 1. januar 2006 - 2012

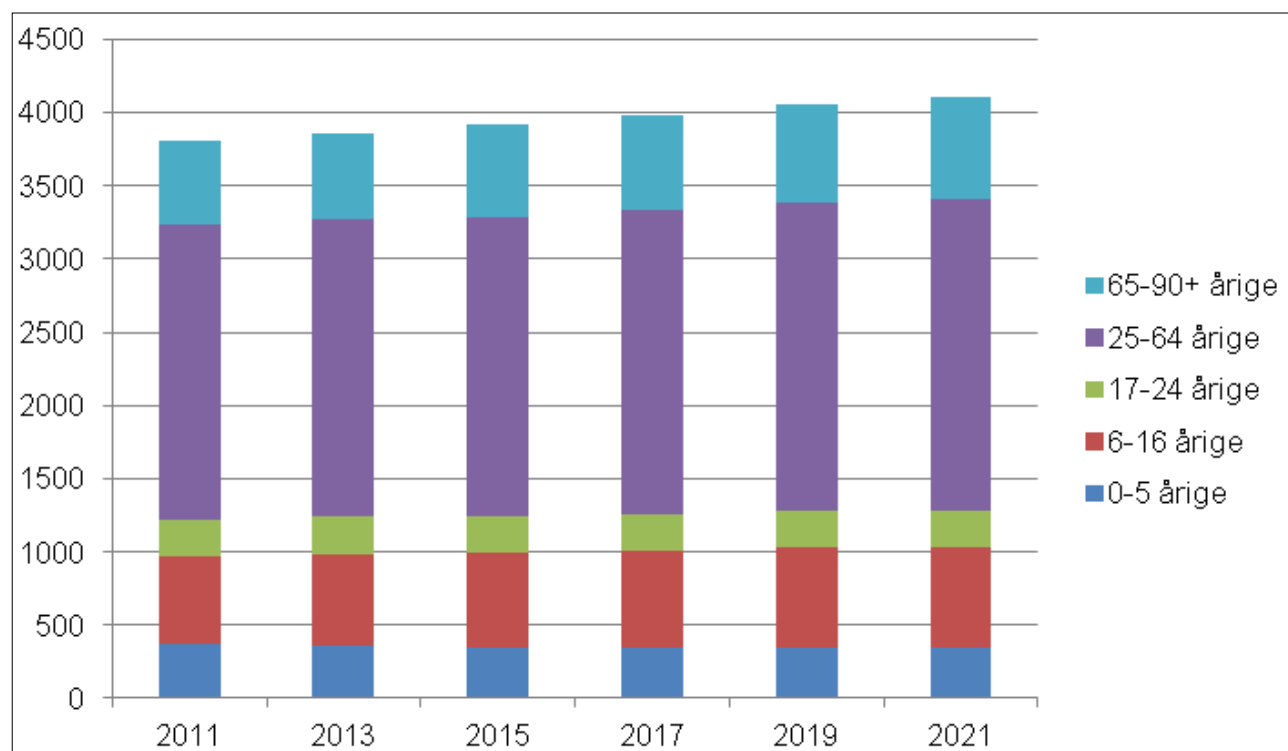

Fig. 2. Den forventede befolkningsudvikling 2011- 2021 fordelt på aldersgrupper

Hovedgård skole er en 2-3 spors folkeskole med 9 klassetrin og 8 centerklasser, som dækker alle årsgange. Pr. 1. august 2012 er skolens samlede elevtal 651.

I skolefritidsordningen er der tilknyttet 160 børn.

En udvidelse af Hovedgård Skole kan foretages på boldbanerne mod vest, sådan at boldbanerne skubes yderligere vestpå.

Pleje- og ældreboliger

Pleje- og ældreboligerne Skovly, der er beliggende på Horsensvej 38, har 37 pladser, heraf 8 til borgere med demens.

Med den forventede demografiske ændring, vil der i de kommende år kunne forventes en stigende efterspørgsel på centralt beliggende mindre boliger, herunder ældreboliger.

Fremadrettede tiltag

Der sikres plads til udvidelse af skolen. Vedr. byudvikling, se afsnittet Byudvikling.

Kultur, sport og fritid

Hovedgård er præget af et stærkt fritids- og foreningsliv. Det er muligt at dyrke forskellige sportsgrene, blandt andet badminton, fodbold, svømning og tennis. Derudover er der skytteforening, spejdere, billardklub, haveforening, ungdomsklub samt forskellige musikforeninger. Horsens Kommune har i 2012 vedtaget en idrætspolitik, der indeholder de centrale sigt punkter for de kommende års arbejde. Forslaget er blevet til i dialog med aktører på idrætsområdet og Horsens Kommune ønsker en fortsat dialog i forbindelse med virkeliggørelsen af politikken.

Boldbaner

Hovedgård er p.t. tilstrækkeligt forsynet med fodboldbaner. På baggrund af en analyse af banebelastning i Horsens Kommune, har Byrådet ikke umiddelbart prioriteret kunstgræs/grusbaner til Hovedgård. Hovedgård ligger i denne opgørelse i midtergruppen ift. banebelastning.

Umiddelbart vest for Hovedgård skole er der banearealer svarende til 3 baner af fuld størrelse. Den østligste af disse baner reserveres imidlertid til udvidelse

Det nye bymidteområde ved Ørridslevvej

af Hovedgård skole. Det grønne bånd som banerne udgør strækker sig fra Hovedgård Skole mod vest frem til Coldingvejs forlængelse og er allerede idag reserveret i kommuneplanen til yderligere boldbaner. Denne reservation fastholdes.

Øst for Horsensvej mellem Nylandsvej og Søndervænget ligger yderligere 1 boldbane (stadion).

Nye idrætstilbud

Nyere efterspurgte idrætstilbud, som eksempelvis fitness eksisterer ikke i Hovedgård, hvorfor mange må køre til Horsens efter disse tilbud.

Det er dog muligt at opstarte fitness i foreningsregi og få støtte hertil. DIF/DGI yder således rådgivning og lån til etablering. Man kan læse mere på www.foreningsfitness.dk

Bibliotek

Hovedgård Bibliotek har åbent 15 timer om ugen. Åbningstiden fordeler sig på 3 dage inden for tidsrummet kl. 10.00– 19.00. Udover udlån afholder biblioteket andre arrangementer for voksne i samarbejde med Hovedgård Biblioteks Brugernævn. Der afholdes

normalt 4 arrangementer pr. halvår. Børnebiblioteket afholder enkelte arrangementer for dagplejere, småbørnsfamilier og skolebørn. Foreninger og lign. har mulighed for at låne biblioteket til afholdelse af møder. Denne mulighed bliver flittigt brugt. Desuden er der p.t. tre grupper, som tilbagevendende låner lokalet. Biblioteket er et af 7 i Horsens Kommune. Der har fra borgerside været udtrykt ønske om et egentligt forsamlingshus. Såfremt dette kræver kommunal støtte, vil det kræve en særskilt beslutning fra Byrådet.

Hovedgård Hallen og Vision 8732

En stor del af sportsgrenene udøves i og omkring den selvejende hal - Hovedgård hallen, som ligger i tilknytning til skolen. Hallen er ifølge de lokale borgere presset på kapacitet, hvilket gør det meget vanskeligt at reservere tid her. Det bevirker at mange må søge til Horsens, hvorfor der er et udbredt ønske i lokalsamfundet om en udvidelse af de aktivitetsmuligheder hallen giver mulighed for. Dette forudsætter imidlertid en ny hal på en ny placering, da der ikke er fysisk udvikelsesmulighed omkring den eksisterende hal.

En borgergruppe har derfor i en årrække arbejdet

med Vision 8732 og realiseringen af denne. Visionen skitserer et nyt større idræts- og aktivitetskompleks bestående af haller med flere forskellige tilhørende faciliteter. Hallen tænkes ifølge det lokale oplæg placeret ved Ørridslevvej vest for børnehaven. Området er udlagt til offentlige formål og vil være en velvalgt placering for et evt. halprojekt. Med i planerne er muligheden for senere at placere en mulig ny svømmehal og et vandrehjem ved siden af aktivitetskomplekset. Horsens Kommune skal i 2013 lave en større analyse af idrætshaller i kommunen. Denne analyse vil danne baggrund for de videre beslutninger på området.

Fremadrettede tiltag

Horsens Kommune overvejer løbende muligheden for at holde åbent i flere timer uden personalebetjening på kommunens biblioteker. Det overvejes således også at indføre selvbetjent åbningstid på Hovedgård bibliotek, hvilket erfaringsmæssigt opleves som en markant forbedring af servicen. Kommunen vil stille sig til rådighed for rådgivning i forhold til nye idrætstiltag i forlængelse af idrætspolitikken og sikre at der er de nødvendige arealer til skoleudvidelse, nye boldbaner og en eventuel ny hal.

Erhvervsliv

Der findes en del private virksomheder, herunder handels- og servicevirksomheder i Hovedgård. Det drejer sig bl.a. om div. bygge- og anlægsfirmaer, savværk, skrothåndtering, landbrugsrelateret erhverv, detailhandel - både udvalgsvarer og dagligvarehandel samt forskellig sundhedsservice og anden service som eks. frisører.

Fremadrettede tiltag

Der forventes ikke fremadrettet at være behov for at udlægge nye arealer til erhverv og industri.

Detailhandel

Hovedgård har en stærk dagligvaredækning med 3 forskellige dagligvarebutikker. Udvalgsvaredækningen er derimod i tilbagegang. Den generelle tendens på detailhandelsområdet er, at primært udvalgsvarerhandel i de kommende år i stadig større omfang vil flytte fra fysiske butikker til internethandel. Samtidig vil ud-

valgsvarerhandelen koncentrere sig i de større byer. Fremtidens udfordring bliver derfor at holde på den eksisterende andel af udvalgsvarerhandel gennem bl.a. nye koncepter, specialisering, forbedret service og evt. i kombination med internethandel.

Horsens Kommunes skaber rammerne for butiksetablering gennem planlægningen. I 2011 blev midtbyafgrænsningen således udvidet og den samlede arealramme og udbygningsramme hævet. Midtbyafgrænsningen blev udvidet, da det ikke var praktisk muligt at etablere en dagligvarebutik af en nutidig størrelse i den historiske bumidte.

Den samlede arealramme er den mængde butiksareal der ialt må være i Hovedgård Bymidte. Den samlede arealramme omfatter både eksisterende og fremtidige butikker. Der er idag registreret 5.143 m² butiksareal i Hovedgård. Samtidig er der i Kommuneplan 2013 - 25 en resterende udbygningsramme for detailhandel på 900 m². Udbygningsrammen er den mængde nye butikskvadratmeter, der må etableres indenfor bymidtenafgrænsningen. Nedlagte butikskvadratmeter vil blive lagt til udbygningsrammen.

Fremadrettede tiltag

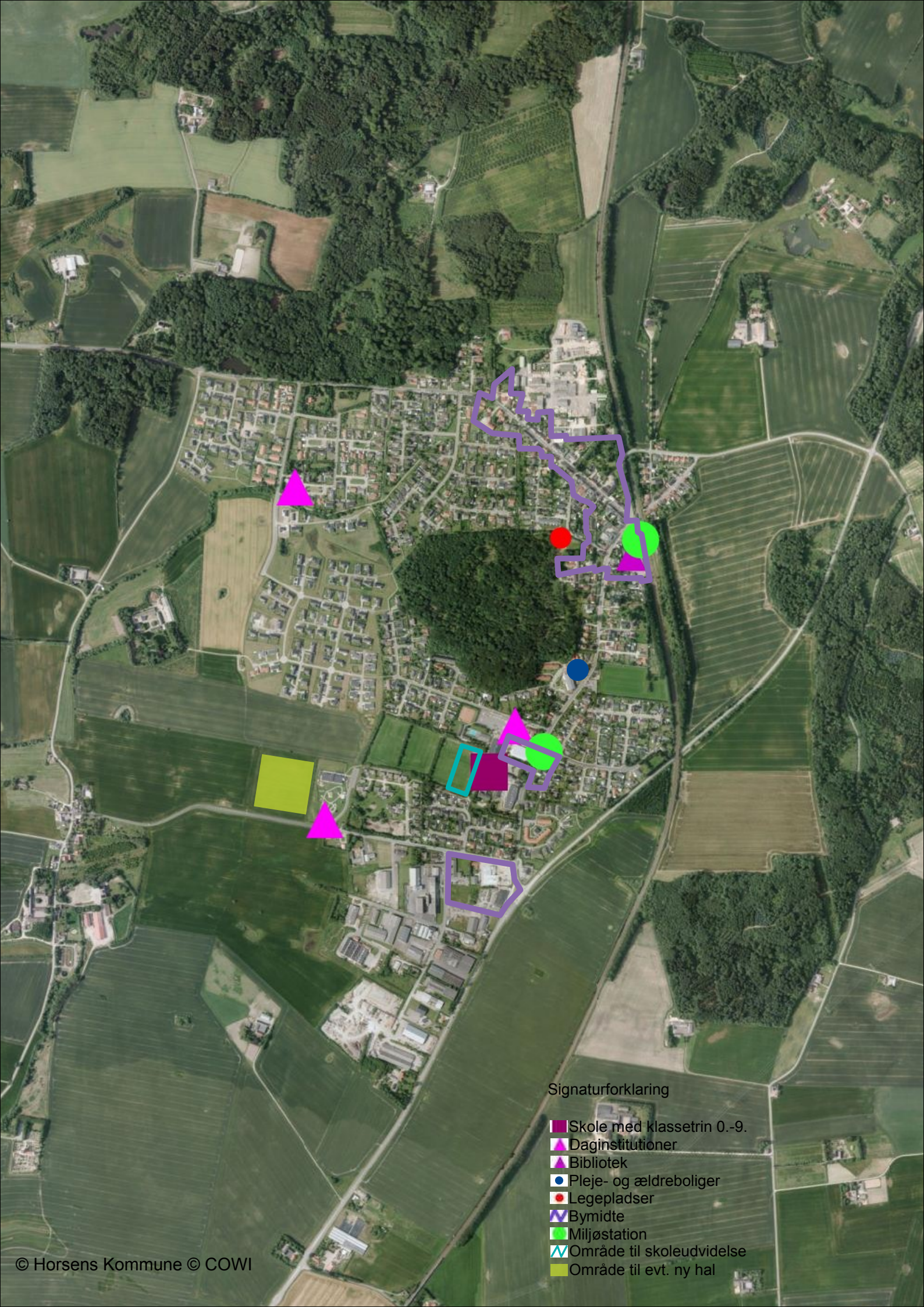
Der forventes ikke at være behov for at udlægge nye arealer til detailhandel indenfor de næste mange år. Skulle det blive nødvendigt, kan udbygningsrammen hæves for til stadighed at give mulighed for ny butiksetablering.

Fremtidige initiativer og hensyn

- Friholdelse eller reservering af arealer til udvidelse af skole, andre institutioner og hal- og idrætsfaciliteter
- Etablering af flere centralt beliggende mindre boliger og ældreboliger
- Overvejes om der kan indføres selvbetjent åbningstid på Hovedgård bibliotek

Ønsker

- Etablering af tidsvarende idrætsformer, herunder fitness - evt. foreningsdrevet.
- Etablering af forsamlingshus
- Etablering af en ny hal

Signaturforklaring

- Skole med klassetrin 0.-9.
- Daginstitutioner
- Bibliotek
- Pleje- og ældreboliger
- Legepladser
- Bymidte
- Miljøstation
- Område til skoleudvidelse
- Område til evt. ny hal

Byen

Hovedgård og omegns historie

En "Hovedgaard"

Området lidt nordøst for det nuværende Hovedgård blev i 1410'erne kaldt Hoffuit og i 1688 Hoffuidgaarde. Sidst i 1700-tallet og først i 1800-tallet lå der her en "Hovedgaard" på det sted, hvor Hovedgårdvej nr. 5 ligger i dag, og hvis nuværende bygninger sandsynligvis har afløst de tidligere bygninger. Tæt på hovedgården lå Neder Hovedgaard, der formentlig var en afliggergård til Hovedgaard, hvorfra man drev jorden. Området var i 1700-tallet et kongeligt rytterdistrikt, og i samme periode var dele af det udlagt til jagtområde for kongen.

Kroen i Hovedgård

Før Skanderborg i 1500-tallet blev et vigtigt sted i landets centraladministration, var den hurtigste vej mellem Horsens og Aarhus formentlig igennem Hovedgård. I begyndelsen af 1800-tallet kørte person – og postvognen igennem Skanderborg, mens dagvognen kørte igennem Hovedgård. Man har derfor af flere grunde haft brug for en beværtning i området. Det tidligste vidnesbyrd om tilstedeværelsen af en kro er fra 1678, hvor der fandt et dobbeltmord sted i nærheden af kroen. Kroen var i begyndelsen af 1700-tallet ejet af kongen, men blev i 1767 solgt til privateje. I forbindelse med udarbejdelsen af Videnskabernes Selskabs kort sidst i 1700-tallet udførte man en række konceptkort med en del flere detaljer end dem, som kom med på det endelige kort. Disse kort afslører, at kroen sidst i 1700-tallet lå nord for landevejen øst for indkørslen til Store Hovedgård (den tidligere omtalt "Hovedgaard").

Denne bygning blev nedrevet – formentlig omkring 1802, hvor den stadig stående krobygning blev opført ved skellet til Grumstrup på det nuværende Gl. Århusvej 32. Den fine og stolte bygning er opført i tidens moderne stil klassicismen og havde rejsestald og en lille jordlod.

I 1840'erne blev dagvognens rute lagt ad Skanderborg, og grundlaget for kroen forsvandt. I 1845 blev kroen solgt på auktion og blev enkesæde i et slægshus indtil 1927. Hovedgård fik en ny kro, da jernbanen kom i 1868.

Fra 1920'erne til 1950'erne fik kroen lidt af sin funktion tilbage, da den voksende cykel - og biltrafik gav anledning til at opføre en iskiosk og senere et lystanlæg, der fungerede indtil begyndelsen af 1950'erne.

Kontravildtbaner i Testrup Skov

Nord for Hovedgård ligger Testrup enestegård, som kendes tilbage til 1511. Senest fra omkring år 1700 var gården en selvejergård og lå som en enklave i den kongelige vildtbane. Rundt om det område, der i 1700-tallet var Testrupsgårds jord, er opstillet en række udkløvede sten med indskriften "T 1754". De markerer, at området ikke var en del af den kongelige vildtbane, men derimod en kontravildtbane, hvor ejeren selv havde ret til at drive jagt. For at få en sådan tilladelse skulle jorden ligge samlet omkring ejendommen, og markerne skulle være "indstenede".

De kongelige vildtbaner blev oprettet af den jagtglaude Frederik d. II (1558-88) i en tid, hvor jagtretten var forbeholdt adelen og kongen. Ved enevældens indførelse i 1660 blev jagtretten reserveret udelukkende til kongen, men han uddelte i stort omfang denne ret til større jordejere.

Markeringen af den kongelige vildtbane var i første omgang høje træpæle med kongens monogram, men i 1742 begyndte man at udskifte dem til fordel for de store vildtbanesten. I 1767 blev vildtbanen nedlagt, men en del af stenene ses der endnu.

Stationsbyen

Byen Hovedgård er opstået og vokset op omkring jernbanen. Ved jernbanens anlæggelse i 1868, blev der etableret en overkørsel og station der, hvor vejen mellem Århus og Horsens mødtes af bivejen til Kattrup.

Jernbanen blev fra starten byens livsnerve og byens handlende levede af at forbinde områdets landboere med omverdenens muligheder. I den nye by åbnede udsalg fra de nationale handelshuse, og ved jernbanen etableredes virksomheder, der den anden vej sendte områdets råvarer ud på det større marked. Eksempelvis Hovedgård Savværk, der fortsat eksisterer.

Det nye Hovedgård under udbygning i starten af 1970'erne. Parcelhuskvarteret føjer sig til byen og ændrer for altid stationsbyen.

Foto fra først i 1900. Der ses mod øst med baneoverskæringen og Østergade. Bemærk de store træer i gaden.

1876

1930

1972

2012

Byen voksede på begge sider af jernbanen, med overskæringen som byens akilleshæl. I 1920'erne blev jernbanen udbygget til dobbeltspor og i samme forbindelse blev den stadig mere befærdede Horsens-Århus vej ført over den udvidede D.S.B. nerve. Derved blev den gamle handelsgade Østergade med ét gjort til et appendiks til byen og den fremtidige udvikling blev herefter på vestsiden af banen. I samme periode udbyggedes Vestergades position som byens håndværkergade. Her opførtes en række huse med bagbygninger i en karakteristisk byggeskik, der genfindes i nabobyerne mod vest, Gedved og Østbirk. Mod syd flyttede området tidligere storbønder til den nye by på aftægt i nyopførte villaer. Disse ejendomme ligger fortsat som perler på en snor langs Horsensvej. Midt i Hovedgård var således de klassiske funktioner: Stationsbygning, købmandsforretninger, Kro, apoteksudsalg – senere rigtigt apotek –, foderstof og mejeri. De to sidstnævnte er i dag forsvundne.

Bygningsmassen i Hovedgård i de centrale dele er i dag karakteriseret af teglhuse, hovedsageligt opført i stationsbyen guldalder. I den helt tætte bys dele – Vestergade, Vandværksvej og Østergade – er enkelte bindingsværkshuse og huse med pudsede facader med bagvedliggende bindingsværk. I 1960'erne blev byens bygningsmasse moderniseret i takt med samfundets velstandsstigning. Det var sammenfaldende med at hovedparten af bygningsmassen nåede en alder, hvor almindeligt vedligehold ikke alene var nok. Således fik Hovedgård over en kort årrække mange små kittede vinduer udskiftet med moderne store termovinduer, og mange tegltage med gesims blev erstattet af nye bedre isolerede eternittage. I dag er byens bygninger ved at nå deres anden moderniseringsbølge, bl.a. som følge af energiprisernes øgning.

Fra sidst i 1960'erne fik Hovedgård en ny bølge af udvikling. Her startede byens parcelhushistorie, hvor Hovedgård blev pendlerby til Horsens og erhvervsudviklingen i det sydlige Århus. I denne periode blev Hovedvejen ført uden om byen, og byens centrum blev nu for den lokale trafik. Næsten sammenfaldende var det, da Hovedgård i 1974 blev strøget som stansningssted i D.S.B.'s køreplan. Herved forsvandt det klare nationale orienteringspunkt i byen, og fokus var

endnu mere regionalt. Denne markante udvikling har ikke alene ændret stationsbyens fysiske udstrækning, men også dens funktionelle struktur. Fokus blev her efter at være serviceby med indkøbsmuligheder, skole, plejehjem og daginstitutioner. Den gamle bykernes bygninger bliver i stigende grad udfordret af de moderne funktionernes stigende volumenkrav. Men den gamle bykernes byggeri er også samtidig byens åbnebare ressource for at blive andet og mere end generel forstads parcelhusby.

Kulturmiljøet i Hovedgård

Beskrivelsen af Hovedgårds kulturmiljø er beskrevet i forbindelse med kommuneplanen i 2009 og lyder således:

Det centrale Hovedgård er karakteriseret ved et velbevaret kvarter med villabebyggelse, der er domineret af flere større villaer i patricierstil langs Horsensvej. Denne bebyggelse, der har karakter af haveby, er anlagt i begyndelsen af 1900-årene til byens nye borgerskab (læger, tandlæger, sagførere, savværksejere m.v.), der søgte til Hovedgård i den opblomstrende periode efter banens oprettelse i 1868. På Stationsvej ligger stadig stationsbygningen, mens den overfor liggende kro desværre er erstattet af et nybygget lægehuse. På hjørnet af Horsensvej og Stationspladsen er endnu bevaret byens karakteristiske trekantede købmandsgård, der med sin karakteristiske arkitektur sætter stort præg på byens centrale del.

Østergade og Nørregade er endnu præget af stationsbyens tidligste bebyggelse med mere jævne beboelser, hvoraf en del er i Bedre Byggeskik-stil. Vestergade er en typisk bymæssig bebyggelse i stationsbyen med lav randbebyggelse; en gade der har været præget af mange forretninger og småhåndværkere, og hvor en del værkstedsbygninger endnu er bevaret i baggårdene, samt lejlighedsejendomme til småhåndværkere og andre, der søgte arbejde i den nye stationsby. I Vestergade 10 lå byens nu nedrevne lille privatmejeri.

De gamle stationsbyvillaer langs Horsensvej

Byrum og bevaringsinteresser

Byens særpræg

Hovedgårds historiske udspring som stationsby samt den centrale Tornbjerg skov, som byen folder sig omkring giver Hovedgård et særpræg blandt kommunens mellembyer. Samtidig har Hovedgård en stor bosætningsmæssig kvalitet i kraft af beliggenheden helt op til Ludvigseje- og Thestrup skov nord for byen samt Hovedskov øst for.

Byrum og bevaringsinteresser

De oprindelige, centrale, offentlige byrum i Hovedgård er beliggende i den historiske del af byen.

Med stationens lukning i 1974 og de efterfølgende ti-års tiltagende butiksød, er de oprindelige funktioner i den gamle bydel stort set forsvundet. Mange mindre forretninger står således tomme og de centrale mødesteder i byen har forskubbet sig mod syd til området omkring skolen og nu, indenfor de seneste år, også

til det nye butiksområde ved den centrale indkørsel til Hovedgård.

Udviklingen har udfordret den historiske bykerne. Særligt den gamle del af Hovedgård, som indeholder meget bebyggelse, som er typisk for stationsbyer fra sidst i 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet, har i dag brug for et bygnings- og byrumsmæssigt løft. Omkring de gamle stationsbyvillaer på Horsensvej er såvel by- som bygningskarakter rimelig velbevaret. Bevæger man sig derimod længere ned i den gamle bydel, omkring stationen og Vestergade, bliver indtrykket mere nedslidt. Omkring det nedre forløb af Horsensvej samt særligt i Vestergade er enkelte ejendomme i bygningsmæssigt forfald. En bevidst indsats i dette område, der er udpeget som kulturmiljø, ville være ønskelig, da det er en central del af byens historie og et gennemfartssted for mange af lokal- og nærområdets beboere.

Vestergade

Interessen for de bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer er voksende og skal blandt andet ses som en reaktion på de gennemgribende forandringer byerne og det bebyggede landskab har gennemgået de sidste mange år.

Et af målene i kommunens bosætningsstrategi er, at identiteten i de enkelte byer og byområder skal styrkes for at højne deres attraktionsværdi og øge beboernes tilhørsforhold til stedet.

Et af midlerne til dette kunne være at tydeliggøre byens historiske oprindelse gennem en fokuseret bevaringsindsats. Stærke lokale kræfter arbejder også, sammen med Horsens Kommune, på at Hovedgård genåbnes som standsningssted. En åbning af stationen vil få stor betydning for attraktiviteten i den gamle bydel og kan bidrage til en positiv udvikling. Det tegner dog til, at en genåbning af stationen kan have lange udsigter, hvorfor der kan være behov for en indsats for at forhindre, at kulturmiljøet - og dermed Hovedgårds, historiske oprindelse går tabt.

Bevaring som ressource

Kommunen har udarbejdet en såkaldt SAVE registrering (en undersøgelse af de arkitektoniske værdier i omgivelserne) af alle bygninger i Hovedgård opført indtil 1970.

SAVE-registreringen har ikke i sig selv konsekvenser for bygningernes udseende og vedligeholdelse, medmindre der er en lokalplan for området med bestemmelser om materialer, udformning mv. Registreringen kan henlede ejernes opmærksomhed på, at vedkommendes ejendom har en særlig værdi, der bør værnes om. Se forklaring og registrering s. 22-23.

Fremadrettede tiltag

Det foreslås, at der udarbejdes en bevarende lokalplan for kulturmiljøet i Hovedgård der, såvel som at bevare, også giver mulighed for at sanere og bygge nyt ind imellem det oprindelige.

Bevaringsværdi er et redskab til at passe på vores bygningskultur.

I mange kommuner har man - i større eller mindre omfang - registreret bygningers bevaringsværdi efter den såkaldte SAVE-metode.

SAVE er en sammenskrivning af "Survey of Architectural Values in the Environment" (= Kortlægning af arkitektoniske værdier i miljøet).

Metoden bygger på en vurdering af fem forskellige forhold ved en bygning:

- Arkitektonisk værdi
- Kulturhistorisk værdi
- Miljømæssig værdi
- Originalitet
- Tilstand

Hvert af disse forhold vurderes på en skala fra 1-9 og sammenfattes til en samlet bevaringsværdi for bygningen. Det er den værdi, der fremgår her på hjemmesiden.

Vurderingen af bevaringsværdien bygger på et helhedsindtryk af bygningens kvalitet og tilstand. Som hovedregel vil den arkitektoniske og den kulturhistoriske værdi dog veje tungest. Karaktererne 1-3 regnes for en høj værdi, 4-6 for middel værdi og 7-9 for lav værdi.

Bevaringsværdien hænger sammen med bygningens arkitektur og historie:

- Er bygningen et godt eksempel på periodens arkitektur eller på en særlig byggeskik?
- Er bygningstypen eller bygningsformen sjælden?
- Har bygningen dannet forbillede for andre bygninger?
- Står bygningen intakt?
- Er udskiftninger og ombygninger tilpasset bygningens udtryk?
- Er bygningen betydningsfuld i gadebilledet eller i landskabet?

Bygninger med den højeste værdi 1 vil som oftest være fredede bygninger eller folkekirker. Særligt værdifulde bygninger kan dog godt have bevaringsværdi 1 uden at være fredede.

Bygningerne med værdierne 2-4 er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie og håndværksmæssige udførelse er fremtrædende eksempler inden for deres slags.

Bygninger med bevaringsværdierne 5-6 er jævne, pæne bygninger, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren.

Bygninger med bevaringsværdierne 7-9 er ofte bygninger uden arkitektonisk udtryk eller uden historisk betydning. Det kan også være bygninger, som er så ombyggede, eller som har så mange udskiftninger, at de har mistet deres oprindelighed.

Når der senere sker ændringer med bygningen, kan karaktererne ændre sig, og der bliver muligvis behov for at korrigere bevaringsværdien. En bygning kan ved en god tilbageføring eller renovering opnå en højere karakter end ved den oprindelige vurdering.

Bevaringsværdien siger naturligvis ikke noget om husets brugsværdi.

Kilde: Kulturstyrelsen

Hovedgård Skole

Trafik

Hovedgård er primært en bilby. Bilejerskab og forbruget af privatbil antages at være højt, som følge af Hovedgårds placering og kollektive trafikdækning. Hovedgård er en oplagt pendlerby for borgere, der arbejder i de nærliggende større byer Århus og Horsens samt generelt i det østjyske bybånd.

Hvad angår den kollektive trafik, afgår der i hverdage bus (rute 202 Aarhus - Hovedgård - Horsens - Vejle) mellem Hovedgård og Horsens og Hovedgård og Århus knap én gang i timen. I weekend'er og helligdage er frekvensen noget lavere.

Hvis privatbilismen skal reduceres, kræver det en bedre kollektiv dækning.

Hovedgård midtby ligger 13,5 km fra Horsens midtby. På strækningen er der cykelsti mellem Hovedgård og Tvingstrup og igen fra Egebjergvej og stort set hele vejen ind til midtbyen. Fra Hovedgård er der også en

nyanlagt cykelsti til Kattrup, der i 2012 blev indlemmet i Hovedgård skoledistrikt. Der mangler således cykelsti på strækningen fra Tvingstrup til Egebjergvej.

Der er generelt ganske fine stiforbindelserne internt mellem boligkvartererne i Hovedgård by - særligt i de nyere bydele.

Den trafikale situation i byen er på bilsiden kendetegnet ved, at en stor del af den lokale biltrafik skal gennem den gamle bydel eller Ørridslev landsby, før udkørsel til Gl. Århusvej i nord- eller sydgående retning. Der er imidlertid ikke tale om trafikmængder, der fra en faglig synsvinkel, er problematiske for trafikafviklingen. Lokalt opleves situationen dog som et problem, særligt i spidsbelastningstimerne morgen og eftermiddag og som følge af de trange pladsmæssige forhold i krydset Kirkevej-Ørridslevvej i Ørridslev.

I den netop vedtagne Vejplan 2012 er en forlængelse af Coldingvej opretholdt som en løsning, der vil give

Hovedgård Bibliotek

en bedre trafikalkirkulation i byen.

Fra borgernes side har der i Helhedsplanens arbejde været særligt fokus på trafikale temaer i Hovedgård. Der har været peget på en række problemstillinger, der efterfølgende har været udsat for konkrete analyser i Teknik og Miljø.

Togstop

I forbindelse med den kollektive trafik, er ønsket om et togstop i Hovedgård fortsat stort.

Kommunen arbejder derfor også på, at et togstop realiseres og har i november 2012 afgivet høringsvar til Trafikplan for den statslige jernbane 2012-2027. Hovedgård station foreslås her genåbnet som 1. prioritet i Horsens Kommune.

Biltrafik

I forbindelse med biltrafikken har der været et ønske om forbedret adgang til byen fra Gl. Århusvej, enten ved en rundkørsel eller en højresvingbane, en ny vej vest om Hovedgård og industriområdet og en forbedret adgang til industriområdet ved en ny udkørsel til Gl. Århusvej. Fælles for forslagene er, at der ikke for nuværende er et registreret trafikalt behov, eller sikkerhedsmæssige problemer, der kan retfærdiggøre etablering af de ønskede tiltag. Der er rundt om i kommunen flere mere belastede vejstrækninger som det vurderes må prioriteres først.

En forlængelse af Coldingvej til Ørridslevvej er, som beskrevet ovenfor, en del af Vejplanen og den overordnede planlægning for Hovedgård. Forlængelsen af Coldingvej vil kunne tage en del af den gennemkørende trafik. Forlængelsen forudsættes realiseret i forbindelse med en fuld boligudbygning vest for Coldingvej som foreslået i Helhedsplanen.

I forbindelse med den gennemkørende trafik vil også de pladsmæssige behov for lastbiler og andre store køretøjer i krydset Kirkevej-Ørridslevvej i Ørridslev blive vurderet.

Krydset Vestergade/Hovedgårdvej opleves lokalt som utrygt og uæstetisk. Disse oversigtsforhold er en konsekvens af en tidligere omlægning af krydset, angiveligt for at give bedre vilkår for svingende lastbiler til savværket. Horsens Kommune vil arbejde på at tilbageføre krydset til sin oprindelige udformning, når aktiviteterne på savværket ophører samt at beplantning på, eller udover, vejareal beskæres for at skabe så gode oversigtsforhold som muligt.

Der er peget på behovet for en trafikreducering ved parkeringspladsen ved Fruenshave ved Hovedgård skole og aflevering af skolebørn på Horsensvej. Horsens Kommune har allerede været i dialog med skolebestyrelsen om en løsning på problemerne.

Der har også været forslag om et standsnings- og parkeringsforbud i den ene side af Vestergade. Vestergade er imidlertid smal og en ensidig parkering vurderes at ville skabe problemer i forhold til afviklingen af trafikken.

Cyklisme og bløde trafikanter

Der er peget på et trafikalt problem ved Coldingvej og den krydsende sti fra Vintervej. Det vil være en mulighed at lave en hævet flade for derved at sænke hastigheden på Coldingvej ligesom opsætning af bomme på vestsiden af stikrydset vil blive vurderet. En hævet flade vil ikke nødvendigvis stride imod Coldingvej som gennemfartsvej.

Der er et lokalt ønske om at der etableres cykelsti til Grumstrup. Ser man på trafikfarlige vejstrækninger for skolebørn fra 4. til 7. klassetrin som vist på kortet s. 25, ses det, at begge offentlige veje mellem Grumstrup og Hovedgård er trafikfarlige for denne gruppe og dermed også gruppen under dem. En cykelsti mellem Grumstrup og Hovedgård er et nyt ønske i forhold til den igangværende stiprioritering

Der er peget på problemer ved aflevering og afhentning ved Naturbørnehaven Sogneskellet, idet der allerede parkeres på Coldingvej som følge af mangel på p-pladser ved Naturbørnehaven Sogneskellet.

Fremadrettede tiltag

Horsens Kommune vil fortsat arbejde for et togstop i Hovedgård.

Der vil fortsat blive arbejdet for en realisering af en forlængelse af Coldingvej frem til Ørridslevvej ligesom der konkret vil blive set på etablering af en hævet flade og opsætning af bomme, hvor stien fra Vintervej krydser Coldingvej.

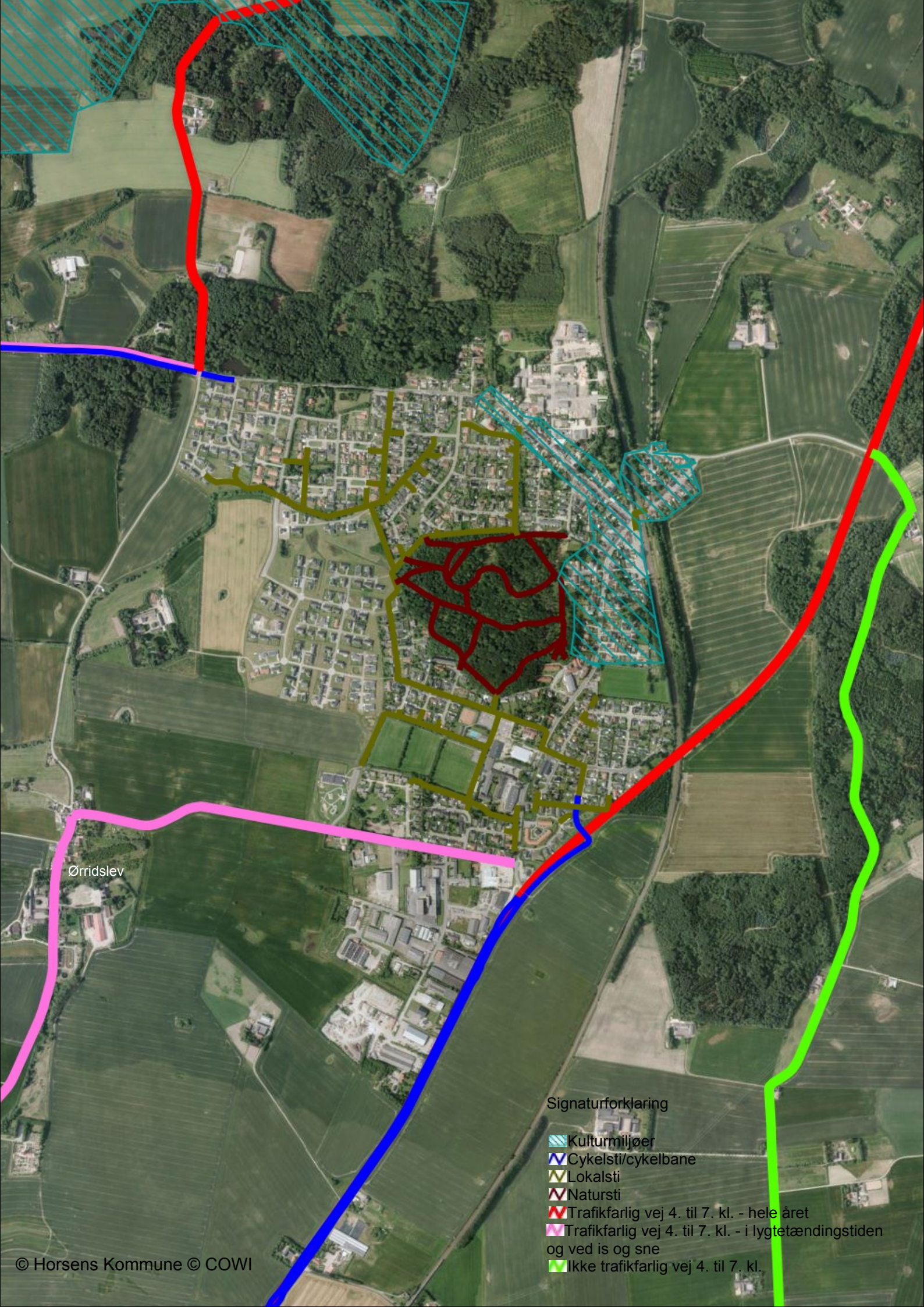
Krydsene på Gl. Århusvej ved Hovedgård vil blive holdt under observation for øget uheldshyppighed.

Krydset Kirkevej-Ørridslevvej i Ørridslev vurderes.

Cykelsti til Grumstrup vil blive indarbejdet i den fremadrettede stiprioritering.

Der vil blive arbejdet for at krydset Vestergade/Hovedgårdvej tilbageføres til tidligere udformning, når aktiviteterne på savværket ophører.

Der vil blive arbejdet på at få indrettet p-pladser, med adgang fra Coldingvej, ved Sogneskellet 30.

Krydset Gl. Århusvej og Horsensvej

Fremtidige initiativer og hensyn

- Arbejde for etablering af togstop i Hovedgård.
- Arbejde for etablering af hævet flade på Coldingvej ved stikrydsning fra Vintervej
- Vurdere opsætning af bomme ved stikrydsning Vintervej-Coldingvej
- Forlænge Coldingvej frem til Ørridslevvej. En forudsætning for fuld udbygning af byvækstområdet
- Der vil blive arbejdet på at få indrettet p-pladser, med adgang fra Coldingvej, ved Sogneskillet 30
- Arbejde for etablering af cykelsti til Grumstrup
- Arbejde for at krydset Vestergade/Hovedgårdvej tilbageføres til tidligere udformning

- Vurdere krydset i Ørridslev.
- Holde krydsene på Gl. Århusvej ved Hovedgård under observation

Ønsker

- Udarbejde bevarende lokalplan for kulturmiljøet i det centrale Hovedgård

Vestergade og krydset ved Vestergade og Hovedgårdvej

Det grønne

Skove og rekreative stier

Tornbjerg skov ligger på et højedrag centralt i Hovedgård by. Skoven er ikke stor - godt 15 ha., men har en unik placeringen i forhold til de omkringliggende boligkvarterer. Mange af de oprindelige stier i Tornbjergskoven er dog tilgroede eller delvist opkørte, så de ikke kan bruges mere.

Ud over Tornbjerg skov udgøres de centrale grønne rum i byen af boldbanerne ved henholdsvis Hovedgård skole og ved Horsensvej samt diverse stiforløb og grønne fællesarealer i, eller i forbindelse med, parcelhusudstykningsne.

Nord for byen ligger skovene Ludvigseje skov og Thestrup skov, et større privatejet skovområde, der tilsammen udgør ca. 1,1 km². Disse skove bruges i stort omfang af byens beboere.

Øst for jernbanen ligger et andet større skovområde, Hovedskov og Nørreskov, der samlet dækker et areal på ca. 1,5 km². Skovene her er knap så tilgængelige som Ludvigseje skov og Thestrup skov, idet såvel jernbane, og for Hovedskovs vedkommende også Gl. Århusvej, skal krydses. Hovedskov tilbyder dog gode stimuligheder via skovvejene, men mangler parkering.

Fremadrettede tiltag

Rekreative faciliteter, der ligger mindre end 5 minutters gang fra folks hjem, bruges oftere og i længere tidsrum, hvorfor særligt stiforbindelserne i Tornbjerg skov bør reetableres og forbedres.

Mulighederne for at bruge skovene bør forbedres. Der kan indgås aftale med skovejeren om etablering og drift af stier eller anlægges nye kommunale stier, der kan kobles til de private sti- og vejforløb i skovene.

I Hovedskov bør der etableres parkeringsmuligheder, så det bliver muligt, at parkere sin bil på et centralt sted i forhold de eksisterende skovveje i Hovedskov. Følgende stier kunne udbygge bevægelsesmulighederne i Hovedgård og omegn:

1. *Sti langs Coldingvejs forlængelse.*

Forlængelsen af Coldingvej er fastholdt i Vejplan 2012 som en aflastning af Kirkevej og Vestergade. Hvis der kan udvides med bymæssig bebyggelse som foreslået i Helhedsplanen, vil realiseringen af Coldingvej bli-

ve aktuel. Stien skal senest anlægges samtidig med vejen. Stien vil gøre det muligt at afkorte eller variere en populær rundstrækning "rundt om Ørridslev", en tur på 3-4 km via Vestergade, Kirkevej og Ørridslevvej. Stien langs Coldingvej bør med tiden forbindes med stien der går fra Fruenshave til Børnehaven ved Ørridslevvej.

2. *Sti langs Ørskov Bæk.*

Stien kan, ligesom stien langs Coldingvej, afkorte eller variere stien "rundt om Ørridslev", eller lede videre ud til en stiforbindelse rundt om Kattrup Made. Stien skal fastlægges som krav i forbindelse med lokalplanlægning af de nye byområder.

3. *Sti langs byens afgrænsning.*

I forbindelse med lokalplanlægning af de nye byområder, skal der i et grønt bælte på bysiden etableres en stiforbindelse øst for Kirkevej og nord for Ørridslevvej som en del af byens afgrænsning mod landskabet. Denne stiforbindelse vil sammen med stien langs Ørskov Bæk samt stien langs Coldingvejs forlængelse sikre en smuk og sikker rundtur rundt om Hovedgårds vestlige del. Stien kan føres bag om børnehaven på Ørridslevvej og kobles sammen med stinettet her.

4. *Sti og fortov langs Vestergade*

Stien følger angiveligt en gammel kirkesti mellem Kattrup og Hovedgård langs Vestergades nordside fra skovvej og ud til skovsøen og rundt om denne. Derudover ønskes en forlængelse af fortovet på sydsiden af Vestergade frem til cykelstien til Kattrup.

5. *Sti til Grumstrup.*

Stien kunne være både gang- og cykelsti og kunne forbinde Grumstrup med Hovedgård. Der er ikke taget stilling til den mere præcise placering. Etablering af en cykelsti til Grumstrup er sat på prioriteringslisten for cykelstianlæg.

6. *Sti langs jernbanen.*

Stien eksisterer delvist idag fra den gamle station og til boldbanen ved Horsensvej. Der mangler dog et stykke langs boldbanen og til Søndervænget og Horsensvej

7. Rundt om Katstrup Made.

Via en sti langs Ørskov Bæk kunne man gå ad Skråvej, videre ad Katstrup eller en sti langs markskel til Katstrupmade. Herefter kunne man følge Snareskovvej til Kirkevej og tilbage til stien ved Ørskov Bæk. En rundtur på mellem 4,2 og 4,7 km.

Stierne kan etableres løbende, efterhånden som finansieringen kan findes og delvist i forbindelse med udbygningen af nye boligområder.

På kortet s. 29 vistes de eksisterende stiforløb i Hovedgård by, samt de foreslåede stiforløb mv.

Private initiativer

Som et privat initiativ er der tidligere etableret en mindre skovsø ved hjørnet af Vestergade og Lundgårdevej. Der er et ønske om nye borde- og bænkesæt rundt om søen, samt at søen gøres mere tilgængelig.

Rundt omkring i byen er der plantet et antal rødtjørn som vejtræer. Flere af disse klarer sig ikke godt. Der er et ønske om flere rødtjørn. Rødtjørn har imidlertid mere karakter af havetræ end egentligt bytræ.

Fremadrettede tiltag

Det foreslås, at der laves en egentlig beplantningsplan for Hovedgård by, som kan virkeliggøres løbende og efterhånden som der kan findes finansiering.

Byens afgrænsning

Byer vokser, hvorfor byens afgrænsning oftest er en midlertidig grænse mod det åbne land. Hvordan denne grænse udformes er imidlertid vigtigt. Både i forhold til oplevelsen af byen set fra landskabet, men også i forhold til byboernes oplevelse af det landskab de bor midt i. Forskellige situationer kræver forskellige løsninger. Nogle steder er det således nødvendigt at skærme af. Andre steder vælger man at nedtone bebyggelsen for at opnå en glidende overgang og eks. sikre en udsigt indefra byen og ud i landskabet uden at påvirke landskabet unødigt. Andre steder igen skabes en markant byfront.

Fremadrettede tiltag

I forbindelse med boligudbygningen i byens vestlige del foreslås det at der, omkring denne del af Hovedgård by, skabes et grønt bælte på 15-20 meters bredde beplantet med spredte grupper af forskellige, robuste træsorter. Beplantningen vil sikre at udsyn på landskabet delvist bevares samtidig med at byen sløres, men dog uden at skjules helt. Samtidig vil der i det grønne bælte kunne skabes en stiforbindelse "på bysiden" rundt om byen, ligesom det grønne bælte vil medvirke til at skabe adskillelse mellem Hovedgård og Ørridslev landsby. På arealet mellem Ørridslev og byvækstområdet kan der evt. etableres det til bebyggelsen krævede regnvandsbassin udformet som en naturlig sø. Det grønne bælte og beplantningen skal indgå i en beplantningsplan for Hovedgård by eller fastlægges som krav i forbindelse med lokalplanlægning af de nye byområder. Der skal respekteres en afstand til Ørridslev landsby, så bebyggelsesstrukturen ikke sammensmelter og landsbyen udviskes.

Det skal vurderes om der kan skabes en bedre grøn afskærmning syd og vest for industriområdet.

Fremtidige initiativer og hensyn

- Udarbejdelse af beplantningsplan for Hovedgård by
- Udarbejdelse af stiplan bl.a. med prioritering af nye stier i Hovedgård by og nærområde
- Undersøge om der kan indgås aftale med private skovejere om etablering og drift af stier i private skove
- Stiforbindelserne i Tornbjerg skov reetableres og forbedres
- Arbejde for etablering af cykelsti til Grumstrup
- Etablering af grønt bælte med beplantning øst for Kirkevej og nord for Ørridslevvej i forbindelse med etablering af nye boligområder
- Vurdere grøn afskærmning af industriområdet
- Sikre afstand mellem Ørridslev og byudviklingsområde

Ønsker

- Borde og bænke ved Skovsøen langs Vestergade
- Grusbane

Det nye boligområde ved N.P. Danmarksvej

Byudvikling

Befolkning og byudvikling

Som beskrevet i afsnittet Befolkning, offentlig og privat service, kulturelle tilbud, forventes der en befolkningstilgang i Hovedgård skoledistrikt frem mod 2021 på ca. 300 personer, hvoraf langt hovedparten reelt vil bosætte sig i Hovedgård by. Hovedgård er en meget attraktiv by for borgere, der ønsker at bo i et velfungerende lokalsamfund i tæt forbindelse med naturen og som arbejder i de nærliggende større byer Århus og Horsens samt generelt i det østjyske bybånd.

Selv om befolkningen som helhed forventes at stige vil der være visse forskydninger indenfor de forskellige aldersgrupper. Der forventes således et fald i aldersgruppen 0-5 årige og en stigning i aldersgrupperne 6-16, 25-64 og 65-90+, hvor sidstnævnte forventes at stige mest. Aldersgruppen 17-24 er stort set status quo. Den forventede befolkningssammensætning kan sige noget om, hvilke typer boliger, der vil være behov for.

I Boligbyggeprogrammet er der regnet med 68 nye boliger i perioden frem til 2021. Boligerne fordeler sig med ca. en halvdel til parcelhuse og en fjerdedel til både tæt-lav boliger og etageboliger. Sammenlignet med eks. Gedved er det et meget lavt antal boliger. I Gedved regnes der således med 328 nye personer i samme periode, men hele 162 nye boliger. Det lave antal boliger i Hovedgård kan hænge sammen med, at man bl.a. regner med at eks. ældre fraflytter deres parcelhus og Hovedgård by og erstattes af yngre tilflyttere udefra. Dermed sker der en befolkningsstigning ved rotation i den bestående boligmasse.

At de ældre fraflytter Hovedgård kan også være et signal om, at der ikke er tilstrækkeligt med ældreegnede boliger i byen. Den overvejende del af den eksisterende boligmasse består af idag af parcelhuse (69 %). Med baggrund i den forventede befolkningssammensætning, hvor andelen af ældre vil være den stærkest stigende befolkningsgruppe, bør en relativ stor andel af de kommende boliger være etagehuse, rækkehuse eller andre tæt-bebyggede boligformer, hvilket også Boligbyggeprogrammet peger på.

En øget andel af etage- og tæt-lav boliger vil samtidig opfylde målsætningen i kommunens bosætningsstrategi, hvor der ønskes en bred vifte af boligmuligheder i de enkelte byområder, så der skabes cirkulation i boligmassen, og det i højere grad bliver muligt at leve i det samme lokalområde i forskellige livsfaser- og situationer.

Grundvand

På grund af grundvandsinteresser har Horsens Kommune i en årrække været afskåret fra at kunne udlægge nye byvækstområder i Hovedgård indtil de geologiske forhold var undersøgt og grundvandsressourcer og strømninger kortlagt. Grundvandsressourcerne i Hovedgårdområdet er nu kortlagt.

Som det ses på kortet s. 35, ligger Hovedgård by inde midt i et stort område med særlige drikkevandsinteresser. Flere områder af byen ligger desuden indenfor et indvindingsopland til et alment vandværk. Umiddelbart vest for Hovedgård by, vurderes grundvandet at have en ringe beskyttelse bl.a på grund af en begrænset lertykkelse over grundvandsmagasinet. Dette kan medføre begrænsninger for byens udviklingsmuligheder og det kan medføre særlige krav til håndteringen af regnvand og spildevand, befæstelsesgraden, belægninger, opbevaringen af olie og kemikalier.

Som udgangspunkt skal området med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandværker friholdes for byudvikling. Kommunen kan dog planlægge for placering af boliger og mindre grundvandstruende virksomheder og anlæg i området med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande, hvis det for et givent område er kortlagt og kommunen tilstrækkeligt har redegjort for både planbehov og hvorledes grundvandet sikres mod en forurening.

Forinden kommunen kan optage et nyt byudviklingsområde i kommuneplanen, skal kommunens planforslag i høring hos Naturstyrelsen. Hvis Naturstyrelsen vurderer, at en kommunes redegørelse er åbenbart mangelfuld og/eller ikke tilstrækkeligt begrundet, kan Naturstyrelsen gøre indsigelse mod planforslaget.

Muligt byvækstområde vest for Coldingvej

Eksisterende byudviklingsområder

Som følge af grundvandsinteresserne er Kommuneplanens udlæg til boliger idag begrænset til de muligheder der ligger i omdannelsesområdet ved Hovedgård Savværk.

Der er ikke udlagt byudviklingsområder i kommuneplanen til erhverv, ligesom der ikke fremadrettet er vurderet at være behov for udlæg af nye erhvervsområder.

Omdannelsesområder

Omdannelsesområdet ved Hovedgård savværk (1) er på ca. 9 ha. og er omfattet af lokalplan 6 - 2010. Lokalplanen giver mulighed for etablering af ialt ca. 80-90 boliger, heraf ca. knap en fjerdedel parcelhuse, knap halvdelen tæt-lav boliger og godt en trediedel etage boliger.

Antallet af boliger på savværksområdet ligger lidt højere end Boligbyggeprogrammets forventningstal frem

til 2021. Derimod stemmer fordelingen mellem boligtyperne ikke overens med forventningerne.

Omdannelsen af området ved Hovedgård Savværk vanskeliggøres af, at der er tale om en privat virksomhed, der stadig er aktiv. Det er derfor meget uvidst, hvis og hvornår området evt. kan omdannes og om en omdannelse er realistisk på markedsvilkår.

Et andet potentielt omdannelsesområde kunne være dele af Vestergade (2).

Som beskrevet i afsnittet Byen under Byrum og bevaringsinteresser, kunne der være et behov for fornyelse i Vestergade - særligt i den sydlige del. Det potentielle antal boliger her er begrænset.

Muligt byvækstområde øst for Kirkevej og nord for Ørridslevvej

Helhedsplanens byvækstområde

Helhedsplanen opererer med en tidshorisont, der strækker frem til 2030 - længere end den normale kommuneplanperiode på 12 år. Derfor peges der i denne plan også på et egentligt byvækstområde, ligestillet med de ovenfor omtalte, mere usikre omdannelses- og mulige omdannelsesområder. Området helhedsplanen peger på ligger vest og syd for den eksisterende by og som vist på kortet s. 35. Det drejer sig om området beliggende vest for Coldingvej og dennes forlængelse, øst for Kirkevej og nord for Ørridslevvej. Der er tale om et større område på ialt ca. 32 ha. Centralt i området ligger gården Katrinelund, til hvilken den overvejende del af jorden hører. Gennem området løber Ørskov Bæk ligesom der er 3 mindre søer, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 samt en del eksisterende beplantning af værdi.

Der vil i området skulle laves flere klimasikringstiltag til tilbageholdelse af overfladevand, da Ørskov Bæk allerede idag afleder regnvand fra den eksisterende

by. Terrænet egner sig til etablering af sådanne naturlige reservoirer, men dette betyder også at boligkapaciteten i området formindskes. Det vurderes at ca. 2/3 af området kan anvendes til boligformål. Det fremtidige boligområde forventes derfor at ville kunne rumme ca. 140-160 parceller. Der er imidlertid gode muligheder for at etablere alternativer til parcelhuse. Med den anførte placering vil det primært være i form af tæt-lav bebyggelse.

Alle områder i og omkring Hovedgård by ligger indenfor et område med særlige drikkevandsinteresser. Byudviklingsområdet som helhedsplanen peger på ligger delvist indenfor Højballegårdværkets indvindingsopland. I den nordlige halvdel af området vurderes grundvandet desuden at have en ringe beskyttelse bl.a. på grund af en begrænset lertykkelse over grundvandsmagasinet. Se kortet s. 35. Der skal derfor gode argumenter til for at placere et større boligområde på dette sted og i givet fald vil der være særlige hensyn til udformningen og indretningen af

området, som skal sikre en tilstrækkelig beskyttelse af grundvandet.

Horsens Kommunes centrale byudviklingsinteresser i den nord-østlige del af kommunen knytter sig til helhedsplanens byudviklingsområde. Hovedgårds status som lokalcenterby og dermed kommunens investeringer i skole, institutioner og anden infrastruktur sikres kun ved fortsat boligudbygning i nærområdet.

Den fremtidige udbygning af byudviklingsområdet ses som byens naturlige interesseområde og en harmonisk videreførelse af byens bevægelse rundt om Tornbjerg Skov. Byudviklingsområdet er tillige særdeles velbeliggende i forhold til såvel skole, daginstitutioner, sports- og rekreative faciliteter, hvortil der kan skabes gode og sikre forbindelser. Også indkøb ligger nær ved.

Der findes ikke reelle alternativer til det udpegede område. Området syd for Ørridslevvej er terrænmæssigt uegnet, ligger indenfor kirkeomgivelserne for Ørridslev Kirke og er påvirket af konsekvensområder for virksomheder i erhvervsområdet nær ved. Området øst for jernbanen er tidligere forsøgt optaget som byvækstområde på trods af at det ligger adskilt fra byen, men måtte udtages efter indsigelse fra Naturstyrelsen. Dette område er tillige i sin helhed omfattet af et geologisk interesseområde.

Arealerne i byudviklingsområdet vest for byen ønskes løbende optaget i kommuneplanen som byvækstområder til boliger, efterhånden som behovet opstår. Ved udbygning af området skal grundvandet sikres og der skal respekteres en afstand til Ørridslev landsby, så bebyggelsesstrukturerne ikke sammensmelter og landsbyen udviskes.

Varmeforsyning

Horsens Kommunes er i gang med at udarbejde en strategisk energiplan. Et element i den strategiske energiplan er en varmeplan. Varmeplanen beskriver, at kommunen skal sikre at varmforsyningen sker på en samfundsøkonomiske optimal facon, herunder at reducere afhængigheden af fossile brændsler som gas og olie.

Erfaringen viser, at mange individuelle naturgas-forsynede ejendomme med stor samfunds- og bruger-økonomisk fordel kan konverteres til fjernvarme. Samtidigt reduceres varmforsyningens miljøbelastning, og forsyningssikkerheden forbedres gennem reduceret afhængighed af fossile brændsler.

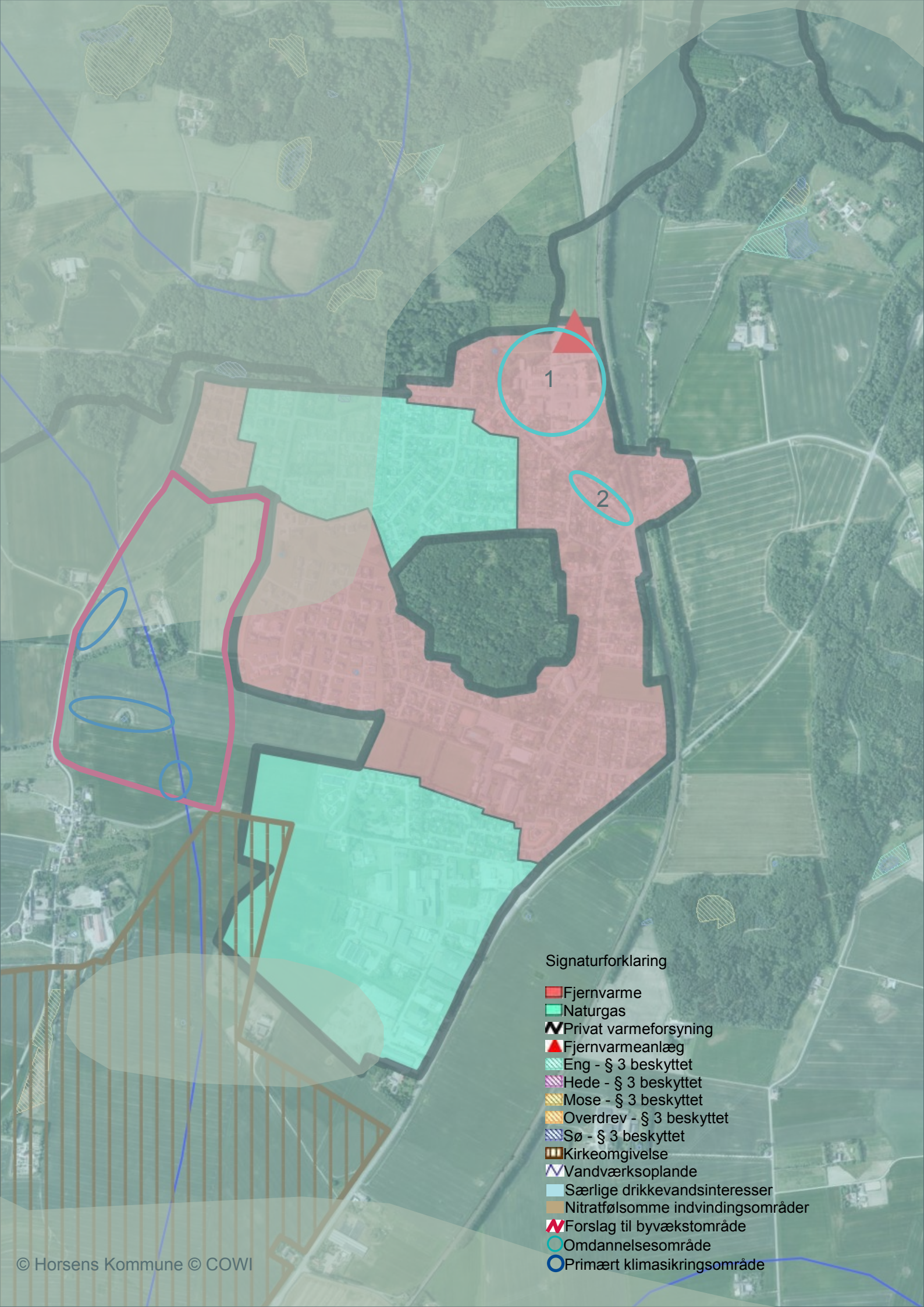
Hovedgård har en forholdsvis tæt bebyggelsesgrad. Boligområderne er hovedsageligt forsynet med fjernvarme. De resterende områder vil derfor med fordel kunne overgå til fjernvarme, enten forsynet fra eget varmekværk eller fra en kobling til det eksisterende net i Horsens by. Den optimale løsning vil fremgå af de kommende projektforslag for konverteringen, men der kan ikke på nuværende tidspunkt siges noget om tids-horisonten for en evt. konvertering.

Fremtidige initiativer og hensyn:

- Udarbejdelse af kommuneplantillæg om byvækst
- Sikre afstand mellem Ørridslev og byudviklingsområde

Ønsker

- At der kan udlægges nye byvækstområder i Hovedgård
- Omdannelse af Hovedgård savværk til blandet boligområde

Signaturforklaring

- Fjernvarme
- Naturgas
- Privat varmeforsyning
- Fjernvarmeanlæg
- Eng - § 3 beskyttet
- Hede - § 3 beskyttet
- Mose - § 3 beskyttet
- Overdrev - § 3 beskyttet
- Sø - § 3 beskyttet
- Kirkeomgivelse
- Vandværksoplade
- Særlige drikkevandsinteresser
- Nitratfølsomme indvindingsområder
- Forslag til byvækstområde
- Omdannelsesområde
- Primært klimasikringsområde

Sundhedskonsekvensredegørelse

Screeningen i forbindelse med sundhedskonsekvensvurdering viste, at følgende temaer omhandlet i Helhedsplanen burde indgå i en sundhedskonsekvensredegørelse:

- Levevis, livstil
- Sociale forhold
- Natur, landskab, grøn struktur
- Kulturmiljøer og visuelt miljø
- Trafikale forhold

Sundhedskonsekvensredegørelsen kan ses på Teknik og Miljø.

Horsens Kommune
Rådhusvej 4
8700 Horsens

Telefon: 76 29 29 29
Telefax: 76 29 27 42

teknikogmiljo@horsens.dk
www.horsenskommune.dk

HÖRSENS KOMMUNE
TEKNIK OG MILJØ